

SPAS JI BO
ALÎKARÎYA WAN
Aydin Batur
Beroj Mukrîyanî
Bîlal Guldem
Dûrzan Cîrano
Egîd Gonder
Eşref Boluncu
Ferhat Arslan
Hogir Ar
Mazlûm Sîyabend
Mûrat Adiyaman
Nûrulah Tekîn
Orhan Tanhan
Refik Tekîn
Rojda Ozkan
Saner Şen
Selmet Guler
Ugur Sermîyan

TÊKILÎ

folklorame@gmail.com ✉

folklorame 🐦 📷 📺

Her nivîskar ji nivîsa xwe
berpîrsiyar e.

Kovara folklorê ya sê mehane

Sal: 2

Hejmar: 6

Xwedî: Li ser navê Weqfa Mezopotamyayê, Selîm Olçer

Berpîrsa Nivîsan: Gevrîye Atli

Edîtor: Eşref Keydanî

Redaksiyon: Evîndar Şevîn

Desteya Weşanê:

Celîlê Celîl

Bêrîvan Matyar

Elîf Gunduz

Mem Mukrîyanî

Zîya Mukrîyanî

ISSN: 2667-6443

Grafîk: Sevînç Adiyaman

Fotoyê bergê pêş: Mûrat Adiyaman

Fotoyê bergê paş: Ferhat Arslan

Navnîşan: Weqfa Mezopotamyayê

Mezopotamya Eđitim Bilim Sanat Sađlık ve Kùltùr Vakfı

İktisadi İřletmesi

Urfa Yolu Üzeri, Serhat Plaza A/blok

Kat: 11 No: 29 Kayapınar/Diyarbakır

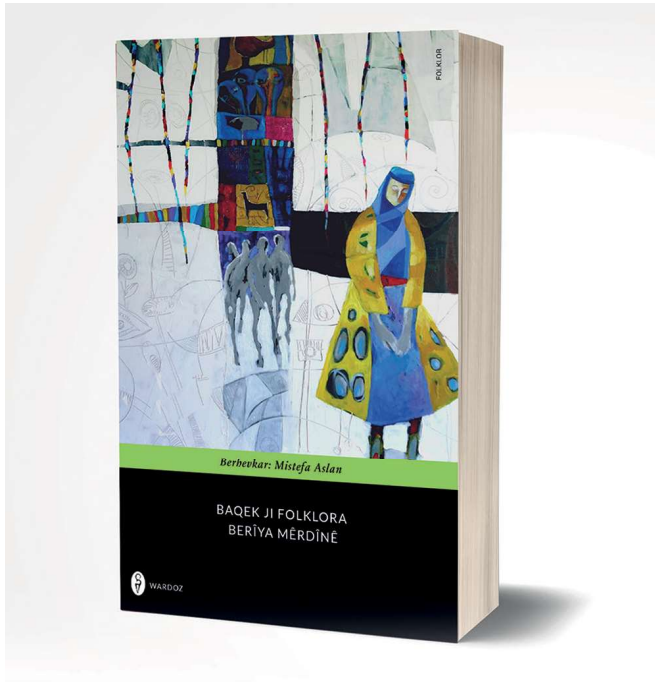
Sertifika No: 42382

Çapxane: Aliođlu Matbaacılık Bas. Yay. ve Kađ. San. Tic. Ltd. Őti.

Orta Mah.Fatin Rùřtù Sk. No: 1-3/A Bayrampařa-İstanbul

Tel: 0212 612 95 59

Sertifika No: 16919

Pirtûka pêşnîyazkirî

Navê pirtûkê: Baqek ji folklora Berîya Mêrdînê
Nivîskar: Mistefa Aslan
Weşanxane: Wardoz

BAQEK JI FOLKLORA BERÎYA MÊRDÎNÊ

Kurte

Herêma Mêrdînê, yek ji kanên zengîn a folklora kurdan e. Di vê pirtûkê da, gelek pêkenok, çîrok, serpêhatî û fablên Berîya Mêrdînê hene. Ev hêmanên zargotinê, gelek jê li ser zaran, li odeyan bûne mêvan û heta roja me hatine.

“Mele diçê ser mûlidê. Yekî gundî ba dikê melê dibê: “Seyda îşev were ser mûlida me.” Mele zarokê xwe tev de didê dû xwe û diçê. Yê gundî li devê derê dibînê go mele zarokê xwe tev de anîne. Jê re dibê: “Mele mi go tu wer ser mûlidê, mi nego zarokê xwe jî werê.” Mele dibê: “Xwedê mala te ava bike, ez sale weqat wa xwedî dikim, ma go tu şivikê bidê wa, wê dinya xera bibê!?”

Naverok

- 5 Ji edîtorî
6. Cotkarî (Helbesta gelêrî), **Mihemed Selîm Bedirxan**
14. Dermanê ehmaqan tune yi, **Hatîce Aktay&Helbest Çetîn**
17. Ker di zargotinê da, **Bahoz Baran**
23. Ferhenga tematîk ya cotkarî û ajeldarîyê (Bajarê Agirîyê), **Fatma Şahîn**
32. Mamikên Qerejdaxê-2, **Mehpûs Serhedî**
34. Lavijê Pîr (Ji arşîva ‘Ebdureqîb Yûsifi), **Hêmin Omar Ahmad**
38. Çîrokên biwêjan-3, **Asmîn Üyanik**
40. Meseleya mele, **Elîf Gunduz**
41. Xaçepirsa folklorê, **Oktay Altûn**
42. Rişterûn, **Jîyan Ozkan&Rojda Ozkan**
46. Motîfên Çîroka Leyl û Mecerûmê, **Feray Olçer**
55. Bavo Bavo, **Eşref Keydanî**
58. Nêçîrvan û karxezal, **Nasir Torî**
60. Govend, kinc û xemila Efrînê, **Şoreş Reşî**
64. Gebolî, **Perîhan Kaya**
66. Qewlêrkên Tizyanê, **Mem Mukrîyanî**
69. Gûlik (Li Pasûrê pincareka biekî û şîfadar), **Ayela Zarto**
73. Helîma Hesên Axa, **Nihat Oner**
78. Keleya Dimdimê, **Arxa Makûyî**
81. Sî Ahmedê Silivî û Xecê, **Sosina Farqînê**
84. Kêynaya padîşay û tembelê Baxdadî, **Yakup Taşçi**
88. Diayên Meletî û Mereşê yên bi navê Xwedayî, **Mahîr Ugur**
93. Mîkrotoponîma gundê Fêrgayê (Silopya-Şernex), **Egîdê Fêro**

Ji edîtorî

Gelî canik û camêran, eva cara şeşê ye ku em digihîjin meqsed û mirada dilê xwe. Folklorê Me û we îcar jî qeyd û bendên xwe şikandin û xwe ji çîya û banîyan berda di rê û rêbaran ra xwe gîhand we.

Ji ber tirs û xofa nexweşîya koronayê helbet gelek zor û zehmetî me dîtî di pêvajoya amadekirina vê hejmarê da. Lê evîn û hezkirina folklorê, alîkarî û piştevanîya nivîskar û fotokêşan û xîreta desteya weşanê, kir ku rêya zor û zehmet li ber me bibe rêya bax û gulistanan. Bi kêf û eşq û dilxweşî, me hejmara xwe ya şeşê amade kir. Hêvîdar im bi dilê we be.

Di vê hejmarê da bi giştî bîst û sê nivîs hene. Ji van bîst û sê nivîsan du jê bi zaravayê kirmanckî ne, bîst û yek jî bi kurmanckî ne. Her bîst û sê nivîs jî bi alfabe ya latînî ne. Ji van bîst û sê nivîsan yek xebateka arşîvê ye. Folklornasê kurd Ebdulreqîb Yûsîfî îsal arşîva xwe neqilî ser înternetê kir û bi hezaran rûpelên folklorîk li benda mereqdar û lêkolînerên folklorê ye. Bi xêra hêja Hêmin Omar Ahmad, haya me jê çêbû. Hêja Hêmin ji bo giringî û balkişindina vê arşîvê berhevdana Mela Xelefê Bafeyî -Mela Xelef li ser daxwaza Ebdulreqîb Yûsîfî bi salan li nava kurdên bakûrî berhevkarî kirîye- latînîze kir. Ev arşîv îro roj jî her kesî ra vekirîye, heçî kesê bixwaze dikare sûtê jê bigire.

Di nivîsa xwe ya kirmanckî da Perîhan Kayayê qala xwarina “gebolî”yê kirîye û berhevkarê Sêwregî Yakup Taşçiyî jî çîrokek (estaneke) jî dapîra xwe qeyd kirîye û pêşkeşî we hêjayan kirîye. Ji Herêma Torê, Nasir Torî bi meselokekê; ji Farqînê, Sosina Farqînê bi çîroka Sî Ahmedê Silîvî û Xecê; ji Şemzînanê Jîyan û Rojdayê bi xwarina “rişterûn”ê; ji Pasûrê Ayela Zartoyê bi lêkolîneka li ser pincara gûlikê; Ji Agirîyê Fatma Şahîne bi ferhenga tematîk ya ajeldarî û cotkarîyê navê xwe xist nava lîsteya nivîskarên Folklorê Me. Rêya wan vekirî pênûsa wan her tim xurt be.

Şoreş Reşî, Nîhat Oner û Arxa Makûyî ketine nava rûpelên dîrokê û toz û gemara li ser bûyer û geşedanan xepartine. Yekî, berê xwe daye bûka welatê me Efrînê, yekî berê xwe daye Deştê Rewanê û li ber çemê Erezê konê xwe vedaye, yekî jî berê xwe daye warê Emirxanê Lepzêrîn Urmîyeyê.

Mihemed Selîm Bedirxan bi salan e ketîye pey helbesteka gelêrî ya qetqetî. Di nivîsa xwe da wî hem qala serhatîya xwe û peydakirina van varyantan kirîye û hem jî di dawîyê da parçeyên qetqetî kirine yek û helbesteka gelêrî tanzîm kirîye. Feray Olçerê berê xwe daye motîfên çîrokekê û Bahoz Baranî jî qala motîfa kerê kirîye di nivîsa xwe da.

Egîdê Fêro, li ser meseleyeka giring -toponomî- gotareka hêja û bikeys nivîsîye. Wî berê xwe daye Fêrgaya Silopyayê, ji kal û pîran navê kanî, gol, gerav, çem, mil, zevî, cîm, pal, şikeft, rê, rêbar, dehl, teht û zinaran pirsîye û wî ew li gor zanista toponomîyê senifandine. Lazim e ku her kurdek vê gotarê bixwîne û her kes toponomîya warê xwe amade bike.

Bi hêvîya hejmarek din; korona dûrî we be, folklor nêzîkî we.

Eşref Keydanî